

نسیم حیات

(با ویرایش و اضافات جدید)

www.ketab.ir

تفسیر قرآن کریم

جزء ۳

ابوالفضل بهرام پور

سرشناسه	بهرام پور، ابوالفضل، ۱۳۲۰ -
عنوان قراردادی	قرآن، جزء ۳، فارسی - عربی Qur'an, Joz' 3, Persian - Arabic
عنوان و نام پدیدآور	نسیم حیات: تفسیر قرآن کریم جزء ۳/ ابوالفضل بهرام پور.
وضعیت ویراست	[ویراست ۲]
مشخصات نشر	قم آوای قرآن، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۳۰۲ ص: ۵/۱۴×۵/۲۱، س.م.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۵۹۹-۴۹-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان دیگر: نسیم حیات جزء ۳.
عنوان دیگر	تفسیر قرآن کریم جزء ۳.
عنوان دیگر	نسیم حیات جزء ۳.
موضوع	تفاسیر (جزء ۳)
موضوع	تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴
موضوع	20th century -- Qur'an -- Shiite hermeneutics
رده بندی کنگره	BP ۱۰۲/۵
رده بندی دیویی	۲۹۷/۱۸
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۳۵۷۵۷

www.ketab.ir

نام کتاب: نسیم حیات جزء ۳

مؤلف: ابوالفضل بهرام پور

ناشر: آوای قرآن

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۹۹-۴۹-۳

نوبت چاپ: بیستم / ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۰۰۰

قم: صفائیه، روبروی مسجد رفعت، کوچه ۳۲، پلاک ۴۱

قم: خیابان ارم، پاساژ قدس، همکف، پلاک ۸۱

تلفن: ۰۴۱۰۴۱۰۴-۳۷۷ / ۰۲۵ / همراه: ۰۹۱۲۵۵۳۰۴۰۱

آدرس سایت: www.bahrapur.ir

۱۲۰۱

فهرست مطالب

کننده و شفاعت شونده با خبر است؟ ۳۸.....	۱۲.....	ماخذ و اسناد
بقره / ۲۵۶-۲۵۷..... ۴۰.....	۱۳.....	آیات هدایت و ضلالت
اکراهی در دین نیست یعنی چه ۴۲.....	۱۳.....	بها نه های جبری مسلک ها
آیا پیشرفت اسلام به زور شمشیر اشکال دارد؟ ۴۲.....	۱۴.....	اینک حل موضوع
سرپرستی خدا و سرپرستی شیطان! ۴۴.....	۱۴.....	قاعده ۱: راه های هدایت و ضلالت
آیا کفار قبلاً در نور بوده اند؟ ۴۵.....	۱۴.....	قاعده ۲: ترك هدایت خدا عین اضلال است
الهام فوق تعلیم است ۴۷.....	۱۵.....	قاعده ۳: هدف خلقت هدایت است نه ضلالت
بقره / ۲۵۸-۲۵۹..... ۴۸.....	۱۷.....	قاعده ۴: در قرآن ضلالت بردو نوع است
مناظره ابراهیم با نمرود! ۵۱.....	۲۱.....	بقره / ۲۵۳-۲۵۴..... ۲۷.....
ماجرای عزیر ۵۳.....	۲۷.....	وقتی پیامبران تفاوت مقام دارند آیا رسالت آنها
بقره / ۲۶۰..... ۵۶.....	۲۹.....	نیز تفاوت دارد؟
می خواهم صحنه زنده شدن مردگان را خود ۵۸.....	۳۰.....	انتخاب بهشت و جهنم با مدیریت ماست یا نه
تجربه کنم ۵۹.....	۳۱.....	اختلاف انسانها این چگونه باید حل شود
فرق درخواست ابراهیم (ع) و عزیر است؟ ۶۱.....	۳۴.....	بقره / ۲۵۵.....
بقره / ۲۶۱-۲۶۳..... ۶۳.....	۳۷.....	چه کسی بدون اذن خدا می تواند شفاعت کند؟
روش اقتصادی اسلام ۶۷.....	۳۷.....	خداوند از گذشته و آینده، از سر و آشکار شفاعت
ملاک برتری، فقر و غنا نیست ۶۹.....		

- ریاکار، مشرک است ۷۱
- مخلصان، همچون باغهایی پرثمر مفید هستند ۷۲
- بقره / ۲۶۶-۲۶۸ ۷۵
- اعمال صالح، عامل نجات انسان ۷۷
- شیطان با اسلحه ترساندن جلو می آید ۷۹
- بقره / ۲۶۹-۲۷۱ ۸۰
- حکمت را چگونه به دست آوریم ۸۲
- تعریف کلی حکمت و حکیم ۸۳
- آیا باید انفاق را علنی انجام داد یا پنهانی؟ ۸۵
- بقره / ۲۷۲-۲۷۴ ۸۶
- هدایت، به دست خداست ۸۸
- ایمان اجباری نیست ۸۹
- بقره / ۲۷۵-۲۷۷ ۹۳
- ربا خوار دیوانه! ۹۵
- بقره / ۲۷۸-۲۸۱ ۹۸
- بساط ربا خواری باید جمع شود ۱۰۰
- به بدهکار مهلت دهید ۱۰۱
- بقره / ۲۸۲ ۱۰۳
- چند دستور ثبتی در معاملات ۱۰۵
- بقره / ۲۸۳-۲۸۴ ۱۰۸
- گناه می تواند با اعضا و جوارح ظاهری و باطنی صورت بگیرد ۱۱۱
- بقره / ۲۸۵-۲۸۶ ۱۱۳
- ما به فرستادگان او ایمان داریم و میان آنها تفاوتی قائل نمی شویم ۱۱۵
- حکم شرع به وسع است یا به طاقت؟ ۱۱۶
- آل عمران / ۱-۶ ۱۱۹
- ماجرای فرستادگان نجران ۱۲۰
- اسلام و قرآن، مکمل دیگر ادیان و کتاب های آسمانی است ۱۲۲
- وسیله تشخیص حق از باطل ۱۲۲
- بهترین تصویرگر ۱۲۴
- آل عمران / ۷-۹ ۱۲۵
- محکمت و متشابهات در قرآن ۱۲۷
- دو گونه مواجهه با آیات الهی ۱۲۹
- آیا متشابهات همیشه مبهم باقی می ماند؟ ۱۳۰
- تأویل چیست؟ ۱۳۰
- راسخان در علم چه کسانی هستند؟ ۱۳۳
- آیا معصومین (ع) از راسخین مذکور در این آیه هستند؟ ۱۳۴
- امان از ضلالت بعد از هدایت ۱۳۶
- معنای دیگر محکم و متشابه در قرآن ۱۳۶
- آل عمران / ۱۰-۱۳ ۱۳۸
- راه و رسم فرعون ها ۱۴۰
- به زودی به جهنم خواهید رفت ۱۴۱
- درس عبرتی برای مؤمنان و کافران ۱۴۲
- امدادهای غیبی در جنگ بدر ۱۴۳
- آل عمران / ۱۴-۱۷ ۱۴۴
- محبت دنیا چشم و گوش را کور و کرمی کند ۱۴۶
- اصل زینت دنیا در دل ها کار کیست؟ ۱۴۸
- آیا لذات بهشتی مادی است یا معنوی؟ ۱۵۰

از دامن زن، مرد به معراج می رود.....	۱۹۵	آل عمران / ۱۸-۲۰.....	۱۵۲
و گاهی هم زن برتر از مرد است.....	۱۹۶	نخستین کسی که به یگانگی خدا اقرار کرد.....	۱۵۴
سرپرستی مریم!	۱۹۸	راه اصلی هدایت، کجاست؟.....	۱۵۶
زکریا سرپرست مریم شد.....	۱۹۸	بحث کردن با معاندان بی فایده است.....	۱۵۷
آل عمران / ۳۸-۴۱.....	۲۰۰	آل عمران / ۲۱-۲۲.....	۱۵۸
دعای زکریا مستجاب شد.....	۲۰۳	گناه نابخشودنی.....	۱۵۹
به زکریا مژدهٔ فرزند دادند ولی او تعجب می کرد.....	۲۰۴	آل عمران / ۲۳-۲۵.....	۱۶۱
چگونه ممکن است.....	۲۰۴	آنها حتی به کتاب خودشان نیز عمل نمی کنند.....	۱۶۲
نشانهٔ تولد یحیی این است که سه روز زبان تو.....	۲۰۴	توهمات اعتقادی یهود.....	۱۶۴
بند می آید.....	۲۰۴	آل عمران / ۲۶-۲۷.....	۱۶۷
آل عمران / ۴۲-۴۴.....	۲۰۶	حکومت جهانی اسلام.....	۱۶۹
فرشتگان با غیرانبیاء هم حرف می زنند.....	۲۰۸	نکته مَالِكُ الْمَلِكِ.....	۱۷۱
به دلیل این حدیث نبوی، فاطمه علیها السلام افضل.....	۲۰۹	خداوند مالک ملک و مُلک است.....	۱۷۱
است.....	۲۰۹	حاکمیت بردل ها برترین قدرت است.....	۱۷۲
آل عمران / ۴۵-۴۷.....	۲۱۲	اصل عزت و ذلت در کجاست.....	۱۷۴
حضرت عیسی چرا موجه بود.....	۲۱۴	تحلیل نهایی مفهوم مُلک.....	۱۷۵
سخن گفتن در گهواره.....	۲۱۵	آل عمران / ۲۸-۳۰.....	۱۷۹
آیا مقام مقرب بالاتر است یا صالح؟!.....	۲۱۶	دوستی با کافران ممنوع!.....	۱۸۱
چگونه من می توانم صاحب فرزند شوم که.....	۲۱۸	در دوستی با کفار، تقیه جایز است.....	۱۸۱
ازواجی نکرده ام.....	۲۱۸	روز مشاهدهٔ اعمال.....	۱۸۳
آل عمران / ۴۸-۴۹.....	۲۱۹	آل عمران / ۳۱-۳۴.....	۱۸۵
اثبات پیامبری از طریق علوم رایج است.....	۲۲۱	حجت دوطرفه.....	۱۸۷
حضرت عیسی غیر از تورات و انجیل از خدا.....	۲۲۱	گزینش پیامبران توسط خداوند.....	۱۸۹
علوم دیگری را تعلیم دیده.....	۲۲۲	آل عمران / ۳۵-۳۷.....	۱۹۱
آل عمران / ۵۰-۵۴.....	۲۲۴	نذر مقبول.....	۱۹۳
احیای تورات.....	۲۲۶		
حواریون چه کسانی بودند؟.....	۲۲۷		

- شاهدان چه کسانی هستند؟ ۲۲۹
- مکر خدا یعنی چه؟ ۲۳۰
- آل عمران / ۵۵-۵۸ ۲۳۲
- آیا عیسی علیه السلام هنوز زنده است؟ ۲۳۶
- همه یهودیان قبل مرگ عیسی به او ایمان می آوردند ۲۳۷
- پس هنوز زنده است ۲۳۹
- آل عمران / ۵۹-۶۳ ۲۴۱
- آفرینش بی واسطه ۲۴۳
- ماجرای مباحله ۲۴۵
- شخصیت آسمانی اعضای مباحله ۲۴۸
- موضوع مهمجوریت قرآن، به کدام فرقه مخصوص می شود؟ ۲۵۰
- از قرآن تنها صورت و ظاهری باقی مانده ۲۵۲
- آل عمران / ۶۴ ۲۵۴
- ضرورت وحدت مسلمین ۲۵۵
- اهل کتاب عزیز و مسیح را به مقام الوهیت رساندند ۲۵۷
- آل عمران / ۶۵-۶۸ ۲۶۰
- تبعیت از ولایت، شرط هدایت ۲۶۲
- آل عمران / ۶۹-۷۱ ۲۶۴
- تلاش یهود در برگرداندن مسلمانان از اسلام ۲۶۶
- تلبیس حق با کتمان حق چه تفاوتی دارد؟ ۲۶۷
- آل عمران / ۷۲-۷۴ ۲۶۹
- توطئه ای برای تضعیف ایمان مردم ۲۷۰
- یهود عصر رسول الله صلی الله علیه و آله دو مشکل داشتند ۲۷۱
- ما از تأییدیه های شرق شناسان بی نیازیم ۲۷۲
- به غیر مؤمنین اعتماد نکنید ۲۷۴
- آل عمران / ۷۵-۷۷ ۲۷۶
- امانت را به اهلش بسپارید ۲۷۸
- مطامع دنیوی در آخرت سودی به حال شخص ندارد ۲۸۰
- چیزی که برای ما مشکل ساز است برای کودکان اصلاً مشکل ساز نیست ۲۸۱
- آل عمران / ۷۸-۸۰ ۲۸۳
- خیانت به قرآن ۲۸۴
- ای پیامبر! آیا اجازه می دهید شما را بیرستیم!
- آل عمران / ۸۱-۸۲ ۲۸۷
- بیمان خدا از پیامبرانش چیست؟ ۲۸۹
- آل عمران / ۸۳-۸۵ ۲۹۱
- چرا از پذیرش دین حق، شانه خالی می کنید؟ ۲۹۲
- آل عمران / ۸۶-۸۹ ۲۹۵
- مرتد کیست؟ ۲۹۷
- آل عمران / ۹۰-۹۱ ۲۹۹
- توبه چه کسانی قبول نمی شود؟ ۳۰۱

مقدمه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ (انفال، ۲۴)

ای مؤمنان، به دعوت خدا و پیامبر که شما را به پیامی حیات بخش می‌خواند لبیک اجابت بگویید.

عده‌ای از مردم متأسفانه به قرآن کریم به دیده طلسم و جادوی بسته‌ای می‌نگرند که هرگز نمی‌توان گره آن را باز کرد. در حالی که باید بدانند قرآن برای هدایت ناس است «هدی للناس» - بقره/۱۸۵ و ناس یعنی همین مردم و فرموده است: وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ... ما به یقین قرآن را آسان کردیم تا پند گیرند.

منظور آیه این است که ما قرآن را برای شما قابل فهم نمودیم که پند و اندرز ما را بفهمید و به کار بندید. پس توشه خود را از قرآن بگیرید. از این رو برای افرادی که قرآن را مشکل و سخت می‌پندارند باید تفسیری با بیان ساده تنظیم کرد. شاید بتوان گفت جای چنین تفسیری در جامعه ما خالی است و باید در کنار تفسیرهای نفیس چندین جلدی، تفسیر کوتاهی هم داشته باشیم.

از طرف دیگر بسیاری از مردم علاقه دارند که از قرآن مفهومی بیش از حد ترجمه بدانند. یعنی می‌خواهند تفسیر آیه و یا سوره مورد نظر خود را به دست آورند. ولی با این مشکل مواجه می‌شوند که در تفسیرهای موجودی که در

دست دارند، غالباً آراء مختلف تفسیری یا مسائل ادبی و گاهی شرح الفاظ و مشتقات آن به میان آمده و موجب گردیده که شخص نتواند به آسانی بُت مفهوم و منظوری را به دست آورد.

امروزه با توجه به شرایط شغلی و تحصیلی، فرصت اکثر مردم برای مطالعه و به دست آوردن مفاهیم و پیام های قرآن محدود است و از طرفی تفسیرهایی که غالباً در مجلّات پر حجم ارائه شده، بسیاری از مردم را از نزدیک شدن به قرآن بی نصیب ساخته است. زیرا آنها فرصت چنین مطالعه ای را نمی یابند و طبعاً تفسیری لازم است که حجم آن محدود و متناسب با فرصت آنها باشد.

نکته مهمتر اینکه امروزه می بینیم مردم جهان هر روز بیشتر به اسلام روی می آورند و اسلام و قرآن در میان ملت های جهان جای خود را باز می کند و جهانیان، ایران را پرچمدار حرکت اسلامی و قرآنی می دانند. از این رو ممکن است ملت های تازه مسلمان و یا مسلمانان تازه آزاد شده از ما بخواهند که توضیح و شرحی که بر قرآن کریم داریم در اختیارشان بگذاریم. ولی ما نمی توانیم در مرحله اول، تفسیرهای سنگین را به آنها ارائه دهیم و همچنین نمی توانیم ترجمه های لفظی قرآن را که برای آنها مفید نیست تقدیمشان کنیم. از این رو ضرورت وجود تفسیر مخصوصی احساس می شود که مفهوم کلی سوره و یا آیه را بیان کند و آنگاه بی آنکه ذهن مخاطب را با طرح مسائل متفرقه مشغول کند، نظر قطعی و یا نظریه قوی را که اکثر مفسرین برآند، تبیین نماید.

تذکر: کم حجم بودن این تفسیر به این معنا نیست که ما از شرح ضروری مطالب قرآن صرف نظر کرده ایم، بلکه آنچه مربوط به هدایت انسان است

شرح گردیده و حتی نکته‌های علمی که در آن مطرح شده همه به خاطر وجود پیام‌های هدایتی بوده است. ما بحث‌های غیر لازم را حذف نموده‌ایم. زیرا جایگاه این گونه بحث‌ها که به نمونه‌ای از آنها اشاره می‌شود در تفسیر نیست. مثلاً می‌بینیم در تفسیر «آیه الكرسي» درباره «لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ» خدا را چرت و خواب نمی‌گیرد» در بعضی کتابها بحث‌های مفصلی درباره خواب، تعبیر خواب، انواع خواب‌ها، راجع به خواب حیوانات، خواب زمستانی، خواب نباتات و هیپنوتیزم عنوان گردیده است! آیا راستی جای این نوع بحث‌ها در تفسیر است. یا مثلاً می‌بینیم در جایی که قرآن می‌گوید: «وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ»، بحث می‌شود که آیا واقعا خدا کوه را از زمین کنده و بالای سرشان نگاه داشته یا اینکه این آیه تهدیدی بیش نیست. در حالی که مفسر به جای این همه بحث‌ها می‌توانست به آیه دیگر مراجعه کند که فرموده است: «ما کوه را بالای سرشان مانند سایبانی قرار دادیم که احساس کردند بر سرشان فرو می‌افتد. اعراف، ۱۷۱»

از طرفی خلاصه نویسی نباید چشمه‌های تدبر در قرآن را به روی خواننده ببندد. از این رو در این کتاب در مورد آیاتی که بحثهای تدبر انگیز و جنجالی داشته، به تفصیل سخن گفته‌ایم.

بطور مثال در قرآن در سه مورد، تزکیه مقدم بر تعلیم آمده و در آیه ۱۲۹ بقره در دعای حضرت ابراهیم (ع) تعلیم مقدم ذکر شده است! در اینجا این سؤال مطرح می‌شود که آیا در فرهنگ قرآنی تزکیه بر تعلیم مقدم است و یا تعلیم بر تزکیه؟ و این موضوع معرکه آراست و ما در چنین مواردی به اختصار قائل نشده‌ایم.

موارد یاد شده فوق انگیزه تألیف این تفسیر گردیده است و تفسیر حاضر به نام نسیم حیات را که ملاحظه می‌کنید برای این منظور تهیه شده است. نسیم حیات در قطع کوچک رقیعی و جزء جزء پیش می‌رود تا به عنوان تفسیر همراه قابل حمل در سفرها یا محل کار باشد. از خداوند متعال درخواست می‌کنیم که برای عمومی شدن تفسیر قرآن و بهره‌مندی اکثر مردم از مفاهیم آن، یاریمان نماید. امید است که این نوشته و تألیف با تکیه به رحمت الهی و اسم هادی، همان چیزی باشد که جایش خالی است.

ماخذ و اسناد

در نگارش این تفسیر از ماخذ مختلفی استفاده گردیده است. از جمله تفسیر شریف المیزان، مجمع البیان، الکاشف محمد جواد مغنیه، آثار تفسیری شهید مطهری و تفسیر فخر رازی، کشاف، تفسیر محی الدین عربی، مفردات راغب اصفهانی، نثر طوبی تألیف آیه الله شجرانی، اصول کافی و وسائل الشیعه، آداب الصلوة امام خمینی. لازم به ذکر است که بعضی از تفاسیر معتبر به تنهایی جانشین چندین ماخذ دیگر نیز هستند مانند المیزان. همچنین ماخذ مطالب و موضوعات مهم را در پاورقی‌ها با قید شماره صفحه ذکر نموده‌ایم.

توجه: بهتر است خواننده گرامی نخست ترجمه آیات را با دقت بخواند تا معنی لفظی آن برایش روشن گردد آنگاه به بخش تفسیر مراجعه نماید.

ابوالفضل بهرامپور

تهران - فروردین ماه ۱۳۷۶